

Załącznik nr 2 do Zarządzenia nr 28/2023/2024
Dyrektora Zespołu Szkół nr 1 w Bochni
z dnia 15.02.2024 r.

.....
(pieczęć szkoły/placówki)

„Wersja skrócona”

**STANDARDY OCHRONY
MAŁOLETNICH
w Zespole Szkół nr 1 w Bochni
(wersja skrócona – dla małoletnich)**

Spis treści:

WPROWADZENIE	3
CZĘŚĆ I STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNIICH	5
CZĘŚĆ II ZASADY POSTĘPOWANIA W CELU OCHRONY MAŁOLETNIICH PRZED KRZYWDZENIEM.....	9
1. Zasady bezpiecznych relacji pracowników ZS 1 z małoletnimi	9
2. Zasady bezpiecznych relacji między małoletnimi w ZS 1 zachowania niedozwolone małoletnich.....	13
3. Zasady korzystania przez małoletnich z urządzeń elektronicznych z dostępem do Internetu .	16
4. Zasady ochrony małoletnich przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami z sieci	18
CZĘŚĆ III ŚCIEŻKI POSTĘPOWANIA MAŁOLETNIEGO W PRZYPADKU DOZNAWANIA PRZEZ NIEGO KRZYWDY (procedury interwencyjne w ZS 1)	18
1. Znęcanie się, przemoc fizyczna, słowna, psychiczna stosowane wobec małoletniego	18
2. Celowe zniszczenie lub kradzież rzeczy małoletniego	21
3. Przemoc domowa stosowana wobec małoletniego	22
4. Nierówne traktowanie – dyskryminacja ucznia/wychowanka małoletniego	24
5. Stosowanie wobec małoletniego cyberprzemocy	25
6. Zagrożenie bezpieczeństwa małoletniego w wyniku sekstingu.....	26
7. Wysyłanie małoletniemu w Internecie treści szkodliwych, nielegalnych i niepożądanych	28
8. Nawiązywanie przez małoletniego niebezpiecznych kontaktów w Internecie.....	29
CZĘŚĆ IV MATERIAŁY POMOCNICZE	31
Prawa Dziecka, wykaz telefonów i adresów mailowych do instytucji pomocowych.....	31

WPROWADZENIE

- ✓ W jakim celu zostały wprowadzone „Standardy ochrony małoletnich”?
- ✓ Co możecie w nich znaleźć?
- ✓ Prawa dziecka - dlaczego powinniście je znać?

Krzywdzenie małoletnich jest niepokojącym problemem, który coraz częściej występuje we współczesnym świecie. Z różnymi formami krzywdzenia macie również do czynienia w środowisku sobie najbliższym – ZS 1 i poza ZS 1. W tej sytuacji konieczna jest odpowiednia reakcja ZS 1.

Jednym z najważniejszych celów działania ZS 1 jest chronienie Was przed różnymi formami przemocy, przeciwdziałanie wszelkiej dyskryminacji oraz budowanie w niej bezpiecznego i przyjaznego Wam środowiska. Konieczność ochrony Was przed różnymi formami krzywdzenia wynika z przekonania, że:

- w obliczu narastającej fali przemocy i agresji wobec małoletnich powinniście mieć zagwarantowane bezpieczeństwo i ochronę w ZS1;
- Wasze prawa powinny być przestrzegane;
- niedopuszczalne jest stosowanie wobec Was jakiegokolwiek formy przemocy – w każdej sytuacji, w której jesteście bądź możecie być krzywdzeni, musicie otrzymać w ZS1 pomoc.

Istotnym i konkretnym działaniem ZS1 na rzecz Waszej ochrony w ZS1 jest stworzenie warunków do skutecznej pomocy Wam w sytuacjach trudnych oraz warunków do lepszego zabezpieczenia Waszych praw. Zadanie to realizuje bardzo ważny z punktu widzenia Waszego bezpieczeństwa dokument – „Standardy ochrony małoletnich”.¹ Jest on wyrazem troski o Waszą ochronę w sytuacjach, w których czujecie się skrzywdzeni. Troskę tę rozumiemy jako szczególną dbałość o Waszą godność oraz o Wasze dobro fizyczne i psychiczne.

Do jego opracowania szkoła została zobowiązana przez państwo – uznano bowiem za pilną potrzebę wprowadzenie systemowego rozwiązania ochrony Was przed przemocą fizyczną i psychiczną, edukacyjną, materialną czy – *coraz powszechniejszą* – cyberprzemocą.

Dlatego też dokument ten został skonstruowany jako zbiór zasad i procedur postępowania, z których możecie skorzystać w sytuacjach zagrożenia Waszego bezpieczeństwa lub podejrzenia czy przypuszczenia, że takie sytuacje Wam zagrażają. „Standardy ochrony małoletnich” określają:

1. główne kierunki działań ZS1 na rzecz Waszej ochrony, zwane w dokumencie „standardami”,

---

¹ **Standard** – norma, wymóg, kierunki działań szkoły na rzecz ochrony dzieci.
Małoletni – osoba, która nie ukończyła 18 roku życia.

2. zasady, czyli przyjęte w ZS1 normy postępowania pracowników ZS1 i małoletnich, dotyczące w szczególności:
  - a) bezpiecznych relacji pracowników ZS1 z małoletnimi;
  - b) bezpiecznych relacji między małoletnimi;
  - c) korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do internetu;
  - d) ochrony małoletnich przed zagrożeniami z sieci.
3. Sposoby Waszego postępowania w sytuacjach, w których czujecie się krzywdzeni oraz działania ZS1 zabezpieczające Was przed krzywdzeniem i jego skutkami.

„Standardy ochrony małoletnich” stanowią również istotną formę zabezpieczenia Waszych praw. W celu ochrony Was przed różnymi formami krzywdzenia bardzo ważna jest znajomość i przestrzeganie praw dziecka.

Jako osobom małoletnim należy się Wam szczególna opieka i ochrona dorosłych, bo nie zawsze jesteście w stanie sami należycie zadbać o swoje bezpieczeństwo. Ochrona Waszych praw jest zatem powinnością rodziców/opiekunów i wszystkich pracowników ZS1.

Działania naruszające prawa dziecka uznaje się za równoznaczne z jego krzywdzeniem. Stajecie się wówczas ofiarą różnych form przemocy, np. fizycznej, psychicznej czy emocjonalnej. Łamanie praw dziecka staje się więc źródłem krzywdy, której możecie doznać lub doznajecie zarówno ze strony dorosłych, jak i rówieśników. Właśnie dlatego bardzo ważna staje się znajomość i przestrzeganie praw dziecka przez wszystkich członków społeczności ZS1.

CZĘŚĆ I

STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNIICH

Standard I.

**Małoletni, rodzice/opiekunowie i pracownicy ZS1 znają „Standardy ochrony małoletnich”.
Dokument jest dostępny i upowszechniany**

1. Dokument udostępniono, na stronie internetowej ZS1, wyłożono do wglądu w sekretariacie.
2. Dokument został udostępniony w dwóch wersjach: wersji pełnej oraz skróconej przeznaczonej dla małoletnich i zawierającej informacje dla nich istotne.
3. Informacje istotne dla małoletnich zawarte w dokumencie upowszechniane są w trakcie lekcji wychowawczych, konsultacji indywidualnych, w trakcie realizowanych programów i warsztatów o charakterze edukacyjnym

Standard II.

Personel współtworzy i gwarantuje bezpieczne i przyjazne środowisko w ZS1.

1. Celem działań wszystkich pracowników ZS1 jest ochrona małoletnich przed każdą formą krzywdzenia oraz zapewnienie im bezpieczeństwa fizycznego i psychicznego w ZS1.
2. Pracownicy ZS1 skutecznie reagują w sytuacjach, gdy małoletni są krzywdzeni.
3. Pracownicy ZS1 zgodnie ze swoimi kompetencjami i rolami, które pełnią w ZS1, czuwają nad bezpieczeństwem małoletnich.

Standard III.

ZS1 oferuje rodzicom/opiekunom informację oraz edukację w zakresie wychowania dzieci bez przemocy oraz ich ochrony przed krzywdzeniem i wykorzystywaniem.

1. Wszyscy rodzice/opiekunowie mają dostęp do obowiązujących w ZS1 „Standardów ochrony małoletnich” oraz znają procedury zgłaszania zagrożeń.
2. ZS1 uzyskuje od rodziców/opiekunów swoich uczniów/wychowanków informacje zwrotne na temat realizacji „Standardów ochrony małoletnich”.
3. ZS1 umożliwia rodzicom/opiekunom uczniów/wychowanków, poprzez organizację szkoleń, konsultacji indywidualnych, poszerzanie wiedzy i umiejętności związanych z ochroną małoletniego przed zagrożeniami, w tym w internecie oraz z zakresu metod wychowawczych bez kar fizycznych i krzywdzenia psychicznego małoletniego.

Standard IV.

ZS1 zapewnia małoletnim równe traktowanie oraz przestrzeganie ich praw.

1. ZS1 oferuje małoletnim edukację w zakresie praw dziecka, człowieka oraz ochrony przed zagrożeniami przemocą i wykorzystywaniem.
2. W każdej klasie/grupie małoletni są poinformowani, do kogo mają się zgłosić po pomoc i radę w przypadku krzywdzenia lub wykorzystywania.
3. W ZS1 dostępne są dla małoletnich materiały edukacyjne w zakresie: praw dziecka oraz ochrony przed zagrożeniami przemocą i wykorzystywaniem seksualnym oraz zasad bezpieczeństwa w internecie (brozury, ulotki).
4. W ZS1 wyeksponowane są informacje dla małoletnich dotyczące możliwości uzyskania przez nich pomocy w trudnej sytuacji, w tym numery bezpłatnych telefonów zaufania dla dzieci i młodzieży.

Standard V.

Organizacja postępowania na wypadek krzywdzenia lub podejrzenia krzywdzenia małoletnich zapewnia skuteczną ochronę małoletnim.

1. Precyzyjnie określone są sposoby postępowania pracowników w sytuacjach krzywdzenia lub podejrzenia krzywdzenia małoletniego, tj.:
  - a) przemocy rówieśniczej,
  - b) przemocy domowej,
  - c) niedozwolonych zachowań personelu wobec małoletnich,
  - d) cyberprzemocy.
2. Postępowanie na wypadek krzywdzenia lub podejrzenia krzywdzenia małoletnich nie może naruszać jego godności, wolności, prawa do prywatności oraz nie może powodować szkody na jego zdrowiu psychicznym lub fizycznym (poczucie krzywdy, poniżenia, zagrożenia, wstydu).
3. W ZS1 ustalone są zasady wsparcia małoletniego po ujawnieniu doznanej przez niego krzywdy.
4. W ZS1 wskazano osoby odpowiedzialne za składanie zawiadomień o popełnieniu przestępstwa na szkodę małoletniego, zawiadamianie sądu opiekuńczego oraz osobę odpowiedzialną za wszczynanie procedury „Niebieskie Karty”.
5. W ZS1 wskazano osoby odpowiedzialne za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu i udzielenia mu wsparcia. Informacja o osobach przyjmujących zgłoszenia jest upowszechniona, na stronie internetowej ZS1 i w sekretariacie.

Standard VI.

W ZS1 wzmocnione jest poczucie bezpieczeństwa małoletnich w obszarze relacji społecznych oraz ochrony przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami z sieci.

1. W ZS1 opracowano zasady zapewniające bezpieczne relacje między małoletnimi, a personelem.

2. W ZS1 określono wymogi dotyczące bezpiecznych relacji między małoletnimi, a w szczególności zachowania niedozwolone.
3. W ZS1 opracowano zasady korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do sieci internetowej oraz procedury ochrony małoletnich przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami w sieci internet oraz utrwalnymi w innej formie.
4. W ZS1 opracowano i wdrożono procedury chroniące małoletnich przed krzywdzeniem w sytuacjach:
  - a) przemocy fizycznej
  - b) przemocy psychicznej,
  - c) przemocy domowej,
  - d) przemocy seksualnej,
  - e) cyberprzemocy.
5. W ZS1 opracowano i wdrożono procedurę „Niebieskie Karty”.
6. Pracownicy ZS1 realizują plan wsparcia małoletniego po ujawnieniu doznanej przez niego krzywdy.

Standard VII.

Działania podejmowane w ramach ochrony małoletnich przed krzywdzeniem są dokumentowane.

Wskaźniki realizacji standardu:

1. W ZS1 prowadzony jest rejestr spraw zgłaszanych i rozpatrywanych w związku z podejrzeniem lub krzywdzeniem małoletnich.
2. Osoby upoważnione do przyjmowania zgłoszeń związanych z krzywdzeniem małoletnich składają oświadczenie o zachowaniu poufności i zobowiązanie do zachowania bezpieczeństwa użykanych danych osobowych.

Standard VIII.

ZS1 monitoruje i okresowo weryfikuje zgodność prowadzonych działań z przyjętymi zasadami i procedurami ochrony małoletnich.

Wskaźniki realizacji standardu:

1. Przyjęte zasady i realizowane sposoby ochrony małoletnich są weryfikowane – przynajmniej raz na dwa lata.
2. Do weryfikacji stosowanych zasad i procedur ZS1 pozyskuje opinie małoletnich oraz ich rodziców/opiekunów.
3. Zasady monitoringu i kontroli standardów ochrony małoletnich w ZS1 określa dyrektor ZS1.

CZĘŚĆ II

ZASADY POSTĘPOWANIA W CELU OCHRONY MAŁOLETNIICH PRZED KRZYWDZENIEM

1. Zasady bezpiecznych relacji pracowników ZS1 z małoletnimi

Zasady ogólne:

1. Pracownicy dbają o bezpieczeństwo małoletnich podczas pobytu w ZS1.
2. Pracownicy wspierają małoletnich w pokonywaniu trudności, uwzględniając ich umiejętności rozwojowe oraz możliwości wynikające z niepełnosprawności/specjalnych potrzeb edukacyjnych.
3. Pracownicy podejmują wobec małoletnich działania wychowawcze, mające na celu kształtowanie prawidłowych postaw – wyrażanie emocji w sposób niekrzywdzący innych, niwelowanie zachowań agresywnych, promowanie zasad „dobrego wychowania.
4. Zasady bezpiecznych relacji personelu z małoletnimi obowiązują wszystkich pracowników ZS1, stażystów i wolontariuszy.

1.1 Przestrzeganie praw dziecka/człowieka

Pracownicy ZS1

1. Przestrzegają praw dziecka/człowieka i chronią je.
2. Upowszechniają wiedzę o prawach dziecka - podejmują problematykę praw człowieka/dziecka na godzinach wychowawczych, na zajęciach dydaktycznych oraz w trakcie innych działań ZS1 – zgodnie z programem nauczania.
3. Zapewniają małoletnim swobodny dostęp do zajęć lekcyjnych.
4. Nie ograniczają im dostępu do zajęć lekcyjnych, pozalekcyjnych np. przez wyproszenie ich z klasy, niewpuszczenie do sali lekcyjnej lub ZS1 z jakiegokolwiek powodu.
5. Udzielają małoletnim pomocy w nauce/pomocy psychologiczno-pedagogicznej lub umożliwiają im dostęp do pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
6. Zachęcają i motywują małoletnich do działalności w organizacjach i stowarzyszeniach działających na terenie ZS1, np. w samorządzie uczniowskim, harcerstwie.
7. Nie ujawniają spraw omawianych na posiedzeniu rady pedagogicznej, które mogą naruszać dobro osobiste małoletnich lub ich rodziców/opiekunów.
8. Nie rozpowszechniają informacji dotyczących rodziny danego małoletniego, np. wykształcenie rodziców/opiekunów, ewentualne problemy rodzinne (np. alkoholizm, narkomania, rozwód).

9. Nie upubliczniają i nie rozpowszechniają informacji o życiu prywatnym małoletnich i nie zdradzają tajemnicy ich korespondencji - także jeśli chodzi o SMS-y, wiadomości e-mail czy inne wysłane drogą elektroniczną.
10. Szanują prawo małoletnich do prywatności – jeśli konieczne jest odstępnie od zasady poufności, w celu ochrony danego małoletniego, wyjaśniają mu to najszybciej, jak to jest możliwe.
11. Nie ujawniają informacji wrażliwych dotyczących małoletniego osobom nieuprawnionym (wizerunek małoletniego, informacje o jego sytuacji rodzinnej, ekonomicznej, medycznej, opiekuńczej i prawnej).
12. Nie utrwalają wizerunku małoletniego (filmowanie, nagrywanie głosu, fotografowanie) dla potrzeb prywatnych lub ZS1, jeśli ZS1 nie uzyskała zgód rodziców/opiekunów prawnych oraz samych małoletnich.
13. Nie dokonują zatrzymywania jakiegokolwiek własności małoletniego.
14. Nie dokonują przeszukania, bez zgody małoletniego, jego plecaka i innych rzeczy – nie mają tu znaczenia intencje ani nawet istnienie przesłanek wskazujących, że małoletni posiada niedozwolone przedmioty lub substancje.
15. Zapewniają małoletnim realizację prawa do odpoczynku, czasu wolnego i zabawy - do uczestniczenia w zabawach i zajęciach rekreacyjnych stosownych do ich wieku oraz do uczestnictwa w życiu kulturalnym i artystycznym.
16. W trosce o ochronę zdrowia małoletnich czuwają nad ich bezpieczeństwem w czasie przerw, na lekcjach, zajęciach pozalekcyjnych oraz innych organizowanych przez ZS1 formach dydaktyczno-wychowawczych.
17. W czasie pobytu małoletnich w ZS1 zapewniają im warunki ochrony przed przemocą, uzależnieniami oraz innymi przejawami patologii społecznej.
18. Dają małoletnim gwarancję nietykalności cielesnej - nie stosują wobec nich żadnych form przemocy.
19. Szanują godność małoletniego.
20. Równo traktują małoletnich, niezależnie od wyznawanej przez nich religii lub światopoglądu, pod warunkiem, że nie naruszają nimi moralności, praw i wolności innych osób oraz porządku i bezpieczeństwa publicznego.
21. Oceniają małoletnich sprawiedliwie i obiektywnie, zgodnie z ustalonymi w ZS1 zasadami - bez względu na wygląd zewnętrzny małoletnich, status rodzinny czy status małoletniego (np. dobry – słaby).
22. Doceniają i szanują wkład małoletniego w podejmowane działania i traktują ich równo bez względu na ich płeć, orientację seksualną, sprawność/niepełnosprawność, status społeczny, etniczny, kulturowy. Unikają faworyzowania małoletniego oraz wszelkich przejawów dyskryminacji.
23. Konstruktywnie rozwiązują konflikty małoletniego z personelem i rówieśnikami. Przyznają małoletnim prawo dowiedzenia/uzasadnienia swoich racji w sytuacji konfliktu.
24. Udzielają małoletniemu informacji o zapadających w ZS1 decyzjach dotyczących ich, np. o przeniesieniu do innej klasy, karze, nagrodzie, ocenie.
25. Informują małoletnich o tym, jakie w przypadku naruszenia praw ucznia/wychowanka, przysługują im prawa oraz środki i procedury.

1.2 Komunikacja pracowników ZS1 z małoletnimi

Pracownicy ZS1

1. Okazują zrozumienie dla trudności i problemów małoletnich.
2. Dają małoletnim prawo do odczuwania i mówienia o swoich emocjach, do wyrażania własnego zdania oraz prawo do bycia wysłuchanym.
3. Nie zawstydzają, nie upokarzają, nie lekceważą i nie obrażają małoletnich.
4. Nie obrzucają małoletnich wyzwiskami, nie wyśmiewają i nie ośmieszają go, np. stosując ośmieszające małoletniego przezwiska i zdrobnienia.
5. Nie wytykają błędów małoletnim w sposób, który ich rani.
6. Nie grożą małoletnim, nie wyrażają dezaprobaty wobec ich zachowania czy postępów w nauce w sposób uwłaczający godności i poczuciu własnej wartości małoletnich.
7. Nie reagują złośliwością, sarkazmem na zachowanie małoletnich lub ich postępy w nauce, nie dowcipkują i nie żartują z małoletnich w sposób, który obniża ich poczucie własnej wartości.
8. Krytykują zachowanie małoletniego w taki sposób, aby nie czuł się zraniony, zmuszony do obrony czy do kontrataku.
9. Nie podnoszą głosu na małoletniego, nie krzyczą na nich w sytuacji innej niż wynikająca z potrzeby zapewnienia im bezpieczeństwa.
10. W procesie rozwiązywania konfliktu dbają o komunikację dając małoletniemu poczucie bezpieczeństwa emocjonalnego i psychospołecznego, chroniącą ich od poczucia, że rozwiązanie konfliktu jest dla nich krzywdzące i rodzi u małoletnich poczucie niesprawiedliwości, zlekceważenia czy odrzucenia.
11. Metody dyscyplinowania małoletnich dobierają adekwatnie do ich wieku i poziomu rozwoju. Metody te nie mogą naruszać godności i nietykalności osobistej małoletnich (zakaz stosowania kar fizycznych).
12. Wyjaśniają małoletniemu, za co i dlaczego został ukarany.

1.3 Zakaz stosowania przez pracowników ZS1 jakiegokolwiek formy przemocy wobec małoletniego, w tym nawiązywania relacji o charakterze seksualnym

Pracownicy ZS1

1. Nie łamią obowiązującego prawa, ustalonych norm i zasad. Wszyscy małoletni są przez nich traktowani sprawiedliwie. Pracownicy ZS1 nie dzielą małoletnich i nie dyskryminują (ze względu na pochodzenie, poczucie tożsamości, wiek, płeć, status materialny, wygląd zewnętrzny, wiedzę i umiejętności, niepełnosprawność).
2. Nie wykorzystują wobec małoletnich relacji władzy lub przewagi fizycznej (zastraszanie, przymuszanie, groźby).
3. Nie stosują żadnej formy przemocy fizycznej wobec małoletnich, np.: zabieranie rzeczy, niszczenie rzeczy, bicie, popychanie, szturchanie, ograniczenie swobody ruchu, szczypanie, klapsy, pociągnięcie za włosy, bicie przedmiotami.
4. Nie stosują żadnej formy przemocy psychicznej wobec małoletnich, np. takiej jak:
  - a) izolowanie, pomijanie, obniżanie statusu małoletniego w grupie,

- b) stygmatyzowanie małoletnich z powodu ich zdrowia, osiągnięć edukacyjnych, wyglądu, orientacji seksualnej, światopoglądu czy sytuacji majątkowej, niepełnosprawności
  - c) wyszydzanie małoletnich, wyśmiewanie, ośmieszanie, poniżanie, wyzywanie, grożenie,
  - d) nadmierne, wygórowane wymagania, zbyt surowe oceny, zastraszanie małoletnich, obrażanie ich godności, stosowanie kar niewspółmiernych do win,
  - e) agresywne wypowiedzi, komentarze i ataki na czatach, komunikatorach i forach internetowych.;
  - f) umieszczanie obraźliwych, ośmieszających małoletnich rysunków, zdjęć i filmów;
  - g) rozpowszechnianie wszelkich nieprawdziwych, poniżających małoletniego materiałów,
  - h) cyberstalking – śledzenie w sieci poczynań małoletniego i upublicznianie ich.
5. Nie stosują naruszających godność małoletnich wypowiedzi o podtekście seksualnym, nie nawiązują w wypowiedziach do aktywności bądź atrakcyjności seksualnej, w tym:
    - a) nie czynią komentarzy na temat ciała/wyglądu/ubioru z podtekstem seksualnym,
    - b) nie stosują dyskryminujących komentarzy odnoszących się do płci,
    - c) nie stosują wulgarnych lub niestosownych dowcipów i żartów,
    - d) nie piszą do małoletniego wulgarnych lub dwuznacznych smsów, e-maili,
    - e) nie publikują żadnych prywatnych zdjęć ani innych informacji o małoletnich i ich rodzinach w osobistych mediach społecznościowych, bez zgody zainteresowanych stron,
    - f) nie wdają się w prywatne rozmowy małoletnich w mediach społecznościowych, nie zamieszczają komentarzy i nie udostępniają zdjęć, w jakimkolwiek podtekście lub kontekście, które mogłyby małoletnim wyrządzić krzywdę.
  6. Nie zachowują się wobec małoletnich w sposób niestosowny, poufały, dwuznaczny.
  7. Nie zmuszają małoletnich do odbycia jakiejkolwiek aktywności o charakterze seksualnym.
  8. Nie prowokują nieodpowiednich kontaktów z małoletnimi.
  9. Informują małoletnich, że jeśli czują się niekomfortowo w jakiejś sytuacji, wobec konkretnego zachowania czy słów, mogą o tym powiedzieć wskazanej osobie i mogą oczekiwać odpowiedniej reakcji lub pomocy.
  10. Przy każdej rozmowie o charakterze indywidualnym, na życzenie małoletniego zapewniają obecność innej osoby dorosłej.
  11. Stale nadzorują małoletnich, każdorazowo upewniając się, że warunki wyjazdów i wycieczek organizowanych przez ZS1, rozgrywek i meczów wyjazdowych są bezpieczne.
  12. W sytuacjach wymagających czynności pielęgnacyjnych i higienicznych wobec małoletniego, unikają innego kontaktu fizycznego niż niezbędny.

1.4 Kontakt pracowników ZS1 z małoletnimi

Pracownicy ZS1

1. Kontaktując się z małoletnimi, pracownicy traktują ich podmiotowo.
2. Kontakt pracowników z małoletnimi nigdy nie może być niejawnym bądź ukrywany, nie może wiązać się z jakąkolwiek gratyfikacją ani wynikać z relacji władzy.
3. Co do zasady kontakt z małoletnimi powinien odbywać się wyłącznie w godzinach pracy i dotyczyć celów mieszczących się w zakresie obowiązków personelu.
4. Pracownicy nie zapraszają małoletnich do swojego miejsca zamieszkania, nie spotykają się z nimi prywatnie poza godzinami pracy.
5. Pracownicy nie nawiązują kontaktów z małoletnimi poprzez przyjmowanie bądź wysyłanie do nich zaproszeń w mediach społecznościowych. Nie kontaktują się z nimi poprzez prywatne kanały komunikacji (prywatny telefon, e-mail, komunikatory, profile w mediach społecznościowych).
6. Jeśli zachodzi taka konieczność, właściwą formą komunikacji z małoletnim poza godzinami pracy są kanały służbowe (e-mail, telefon służbowy, dziennik elektroniczny).
7. Utrzymywanie relacji towarzyskich lub rodzinnych (jeśli małoletni i rodzice/opiekunowie są osobami bliskimi dla pracownika) wymaga zachowania poufności wszystkich informacji dotyczących innych małoletnich, ich rodziców/opiekunów.

2. Zasady bezpiecznych relacji między małoletnimi w ZS1 zachowania niedozwolone małoletnich

2.1 Zasady bezpiecznych relacji między małoletnimi

- 1) Małoletni mają prawo do przebywania w bezpiecznym środowisku ZS1. Nauczyciele i personel ZS1 chronią małoletnich i zapewniają im bezpieczeństwo.
- 2) Małoletni mają obowiązek przestrzegania zasad i norm zachowania określonych w statucie ZS1.
- 3) Małoletni uznają prawo innych małoletnich do odmienności i zachowania tożsamości ze względu na: pochodzenie etniczne, geograficzne, narodowe, religię, status ekonomiczny, cechy rodzinne, wiek, płeć, orientację seksualną, cechy fizyczne, niepełnosprawność. Nie naruszają praw innych małoletnich – nikogo nie dyskryminują ze względu na jakąkolwiek jego odmiennost.
- 4) Zachowanie i postępowanie małoletnich wobec kolegów/ innych osób nie narusza ich poczucia godności/ wartości osobistej. Małoletni są zobowiązani do respektowania praw i wolności osobistych swoich kolegów i koleżanek, ich prawa do własnego zdania, do poszukiwania i popełniania błędów, do własnych poglądów, wyglądu i zachowania – w ramach społecznie przyjętych norm i wartości.

- 5) Kontakty między małoletnimi cechuje zachowanie przez nich wysokiej kultury osobistej, np. używanie zwrotów grzecznościowych typu *proszę, dziękuję, przepraszam*; uprzejmość; życzliwość; poprawny, wolny od wulgaryzmów język; kontrola swojego zachowania i emocji; wyrażanie sądów i opinii w spokojny sposób, który nikogo nie obraża i nie krzywdzi.
- 6) Małoletni budują wzajemne relacje poprzez niwelowanie konkurencyjności między sobą w różnych obszarach życia, wzajemne zrozumienie oraz konstruktywne, bez użycia siły rozwiązywanie problemów i konfliktów między sobą. Akceptują i szanują siebie nawzajem.
- 7) małoletni okazują zrozumienie dla trudności i problemów kolegów/koleżanek i oferują im pomoc. Nie kpią, nie szydzą z ich słabości, nie wyśmiewają ich, nie krytykują.
- 8) W kontaktach między sobą małoletni nie zachowują się prowokacyjnie i konkurencyjnie. Nie powinni również mieć poczucia zagrożenia czy odczuwać wrogości ze strony kolegów.
- 9) Małoletni mają prawo do własnych poglądów, ocen i spojrzenia na świat oraz wyrażania ich, pod warunkiem, że sposób ich wyrażania wolny jest od agresji i przemocy oraz nikomu nie wyrządza krzywdy.
- 10) Bez względu na powód, agresja i przemoc fizyczna, słowna lub psychiczna wśród małoletnich nigdy nie może być przez nich akceptowana lub usprawiedliwiona. Małoletni nie mają prawa stosować z jakiegokolwiek powodu słownej, fizycznej i psychicznej agresji i przemocy wobec innych małoletnich.
- 11) Małoletni mają obowiązek przeciwstawiania się wszelkim przejawom brutalności i wulgarności oraz informowania pracowników ZS1 o zaistniałych zagrożeniach.
- 12) Jeśli małoletni jest świadkiem stosowania przez innego małoletniego jakiegokolwiek formy agresji lub przemocy, ma obowiązek reagowania na nią, np: pomaga ofierze, chroni ją, szuka pomocy dla ofiary u osoby dorosłej.
- 13) Wszyscy małoletni – wiedzą, jak zachowywać się w sytuacjach, które zagrażają ich bezpieczeństwu lub bezpieczeństwu innych małoletnich, gdzie i do kogo dorosłego mogą się w ZS1 zwrócić o pomoc.
- 14) Jeśli małoletni stał się ofiarą agresji lub przemocy, może uzyskać w ZS1 pomoc, zgodnie z obowiązującymi w niej procedurami.

2.2 Niedozwolone zachowania małoletnich w ZS1

- 1) Stosowanie agresji i przemocy wobec innych osób:
  - a) agresji i przemocy fizycznej w różnych formach, np.:
    - ✓ bicie/uderzenie/popychanie/kopanie/opluwanie;
    - ✓ wymuszenia;
    - ✓ napastowanie seksualne;
    - ✓ nadużywanie swojej przewagi nad inną osobą;
    - ✓ fizyczne zaczepki;
    - ✓ zmuszanie innej osoby do podejmowania niewłaściwych działań;
    - ✓ rzucanie w kogoś przedmiotami;

- b) agresji i przemocy słownej w różnych formach, np.:
    - ✓ obelgi, wyzwiska
    - ✓ wyśmiewanie, drwienie, szydzenie z ofiary;
    - ✓ bezpośrednie obrażanie ofiary;
    - ✓ plotki i obraźliwe żarty, przedrzeźnianie ofiary
    - ✓ groźby;
  - c) agresji i przemocy psychicznej w różnych formach, np.:
    - ✓ poniżanie;
    - ✓ wykluczanie/izolacja/milczenie/manipulowanie;
    - ✓ pisanie na ścianach (np. w toalecie lub na korytarzu);
    - ✓ wulgarne gesty;
    - ✓ śledzenie/szpiegowanie;
    - ✓ obraźliwe SMS-y i MMS-y;
    - ✓ wiadomości na forach internetowych lub tzw. pokojach do czatowania;
    - ✓ telefony i e-maile zawierające groźby, poniżające, wulgarne, zastraszające);
    - ✓ niszczenie/zabieranie rzeczy należących do ofiary;
    - ✓ straszenie;
    - ✓ szantażowanie.
- 2) Stwarzanie niebezpiecznych sytuacji w ZS1 lub klasie, np. przynoszenie do ZS1 ostrych narzędzi, innych niebezpiecznych przedmiotów i substancji (środków pirotechnicznych, łańcuchów, noży, zapalniczek), używanie ognia na terenie ZS1.
  - 3) Nieuzasadnione, bez zgody nauczyciela opuszczanie sali lekcyjnej. Wagarowanie. Wyjście bez zezwolenia poza teren ZS1 w trakcie przerwy lub lekcji.
  - 4) Celowe nieprzestrzeganie zasad bezpieczeństwa podczas zajęć i zabaw organizowanych w ZS1. Celowe zachowania zagrażające zdrowiu bądź życiu.
  - 5) Niewłaściwe zachowanie podczas wycieczek i przerw międzylekcyjnych, np. przebywanie w miejscach niedozwolonych, itp.
  - 6) Uleganie nałogom, np. palenie papierosów, picie alkoholu.
  - 7) Rozprowadzanie i stosowanie narkotyków/ środków odurzających/ energetyków.
  - 8) Niestosowne odzywanie się do kolegów lub innych osób w ZS1 lub poza ZS1.
  - 9) Używanie wulgaryzmów w ZS1 i poza ZS1.
  - 10) Celowe niszczenie lub nieszanowanie własności innych osób oraz własności ZS1.
  - 11) Kradzież/ przywłaszczenie własności kolegów lub innych osób oraz własności ZS1.
  - 12) Wyłudzenie pieniędzy lub innych rzeczy.
  - 13) Wysługiwanie się innymi małoletnimi w zamian za korzyści materialne.
  - 14) Rozwiązywanie w sposób siłowy konfliktów z kolegami. Udział w bójce.
  - 15) Szykanowanie małoletnich lub innych osób w ZS1 z powodu odmienności przekonań, religii, światopoglądu, płci, poczucia tożsamości, pochodzenia, statusu ekonomicznego i społecznego, niepełnosprawności, wyglądu.
  - 16) Niereagowanie na niewłaściwe zachowania kolegów (bicie, wyzywanie, dokuczanie).
  - 17) Znęcanie się (współdziałanie w znęcaniu się nad kolegami, zorganizowana przemoc, zastraszanie).

- 18) Aroganckie/niegrzeczne zachowanie wulgaryzmy. Kłamanie, oszukiwanie.
- 19) Fotografowanie lub filmowanie zdarzeń z udziałem innych osób bez ich zgody.
- 20) Upublicznianie materiałów i fotografii bez zgody obecnych na nich osób.
- 21) Stosowanie wobec innych osób różnych form cyberprzemocy.

3. Zasady korzystania przez małoletnich z urządzeń elektronicznych z dostępem do Internetu

3.1 Korzystania z komputerów z dostępem do Internetu

- 1) Infrastruktura sieciowa ZS1 umożliwia dostęp do Internetu, zarówno personelowi, jak i małoletnim, w czasie zajęć i poza nimi.
- 2) Sieć jest monitorowana w taki sposób, aby możliwe było zidentyfikowanie sprawców ewentualnych nadużyć.
- 3) Na wszystkich komputerach z dostępem do Internetu na terenie ZS1 jest zainstalowane oraz systematycznie aktualizowane oprogramowanie antywirusowe, antyspamowe i firewall.
- 4) Małoletni może korzystać z Internetu tylko na komputerze z zainstalowanym programem filtrującym treści.
- 5) Małoletni korzystają z komputera tylko pod opieką nauczyciela.
- 6) Korzystanie z multimediów, Internetu i programów użytkowych służy wyłącznie celom informacyjnym i edukacyjnym.
- 7) Małoletni obsługuje sprzęt komputerowy zgodnie z zaleceniami nauczyciela/ zgodnie z obowiązującym regulaminem/ instrukcją korzystania z komputerów.

3.2 Korzystanie z telefonów komórkowych oraz innych urządzeń elektronicznych z dostępem do Internetu

- 1) Małoletni ma prawo korzystać na terenie ZS1 z telefonu komórkowego oraz innych urządzeń elektronicznych zgodnie z ustalonymi w ZS1 zasadami.
- 2) Przez pojęcie „telefon komórkowy” rozumie się także smartfon, urządzenie typu smartwatch, itp.
- 3) Przez pojęcie „inne urządzenia elektroniczne” rozumie się także tablet, odtwarzacz muzyki, dyktafon, kamerę, aparat cyfrowy, słuchawki, itp.
- 4) Małoletni przynoszą do ZS1 telefony komórkowe oraz inny sprzęt elektroniczny na własną odpowiedzialność, za zgodą rodziców/opiekunów.
- 5) ZS1 nie ponosi odpowiedzialności za zaginięcie lub zniszczenie czy kradzież sprzętu przynieszonego przez małoletnich.
- 6) Małoletni nie mogą korzystać w celach prywatnych z telefonu komórkowego oraz innych urządzeń elektronicznych z dostępem do Internetu podczas zajęć edukacyjnych,

opiekuńczych, treningów, uroczystości, a także zajęć pozalekcyjnych organizowanych na terenie ZS1.

- 7) Małoletni ma obowiązek wyłączyć lub wyciszyć telefon (bez wibracji) i schować go w torbie/plecaku przed rozpoczęciem zajęć edukacyjnych.
- 8) Telefony i inne urządzenia elektroniczne (np. tablety) można wykorzystywać podczas zajęć lekcyjnych w celach dydaktycznych pod opieką oraz za zgodą nauczyciela prowadzącego zajęcia. Małoletni może korzystać z telefonu, a także innych urządzeń elektronicznych w celu wyszukania informacji niezbędnych do realizacji zadań podczas zajęć, po uzyskaniu zgody nauczyciela prowadzącego dane zajęcia lub na jego polecenie.
- 9) Jeśli małoletni czeka na ważną informację (połączenie, SMS, etc.) ma obowiązek poinformować o tym fakcie nauczyciela przed lekcją, poprosić o pozwolenie na skorzystanie z telefonu i ustalić sposób odebrania tej wiadomości. Dotyczy to także sytuacji, gdy wystąpiła pilna potrzeba skontaktowania się, np. z rodzicami/opiekunami lub w innej ważnej sprawie.
- 10) Na terenie ZS1 zakazuje się uczniom filmowania, fotografowania oraz utrwalania dźwięku na jakichkolwiek nośnikach cyfrowych.
- 11) Powyższe nie dotyczy wydarzeń publicznych odbywających się w ZS1, w tym uroczystości szkolnych.
- 12) W szczególnych przypadkach nagrywanie zajęć edukacyjnych oraz utrwalanie ich w jakikolwiek sposób możliwe jest wyłącznie po uzyskaniu zgody dyrektora ZS1 lub nauczyciela prowadzącego zajęcia edukacyjne.
- 13) Nagrywanie dźwięku i obrazu za pomocą telefonu, lub innych urządzeń jest możliwe jedynie za zgodą osoby nagrywanej lub fotografowanej. Niedopuszczalne jest nagrywanie lub fotografowanie sytuacji niezgodnych z powszechnie przyjętymi normami etycznymi i społecznymi oraz przesyłanie treści obrażających inne osoby.

3.3 Korzystanie z telefonów i innych urządzeń elektronicznych podczas wyjść, wycieczek edukacyjnych organizowanych przez ZS1

1. Każdorazowo decyzję o zabranii na wycieczkę telefonów komórkowych i/lub innych urządzeń elektronicznych podejmuje kierownik/opiekun wycieczki.
2. Jeśli istnieje możliwość zabrania telefonu i/lub innego urządzenia elektronicznego na wycieczkę, wyjście edukacyjne małoletni ma prawo korzystania z tych urządzeń wyłącznie w zakresie niewpływającym na organizację i przebieg tego przedsięwzięcia.
3. Podczas wyjść zorganizowanych przez ZS1 (teatr, kino, muzeum, filharmonia, zwiedzanie z przewodnikiem, lekcja w terenie, konkursy, zawody sportowe itp.) małoletni jest zobowiązany do wyłączenia/wyciszenia telefonu (bez wibracji) i schowania go.

4. Zasady ochrony małoletnich przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami z sieci

- 1) ZS1 ma obowiązek podejmować działania zabezpieczające małoletnich przed łatwym dostępem do tych treści z sieci, które mogą zagrażać ich prawidłowemu rozwojowi.
- 2) Pod pojęciem „treści szkodliwe i zagrożenia z sieci” rozumiane są:
  - a. treści szkodliwe, niedozwolone, nielegalne i niebezpieczne dla zdrowia (pornografia, treści obrazujące przemoc, promujące działania szkodliwe dla zdrowia i życia dzieci, popularyzujące ideologię faszystowską i działalność niezgodną z prawem, nawołujące do samookaleczeń i samobójstw, korzystania z narkotyków,
  - b. treści stwarzające niebezpieczeństwo werbunku dzieci do organizacji nielegalnych i terrorystycznych,
  - c. różne formy cyberprzemocy, np. nękanie, szantażowanie z użyciem sieci, publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów z użyciem sieci oraz podszywanie się w sieci pod kogoś wbrew jego woli.
- 3) Podstawowe działania zabezpieczające małoletnich przed dostępem do treści szkodliwych i zagrożeń z sieci:
  - a. monitorowanie działania i aktualizowanie programu antywirusowego, zapory sieciowej; stosowanie filtrów antyspamowych,
  - b. edukacja medialna – dostarczanie małoletnim wiedzy i umiejętności dotyczących posługiwania się technologią komunikacyjną,
  - c. prowadzenie działań profilaktycznych propagujących zasady bezpiecznego korzystania z sieci oraz uświadamiających zagrożenia płynące z użytkowania różnych technologii komunikacyjnych,
  - d. podejmowanie interwencji w każdym przypadku ujawnienia lub podejrzenia cyberprzemocy lub ujawnienie niebezpiecznych treści,
  - e. określenie procedury wskazującej osoby w ZS1, do których należy się zwrócić oraz działania, które należy podjąć w sytuacji znalezienia niebezpiecznych treści na komputerze lub zjawiska doświadczonej/ zaobserwowanej cyberprzemocy.

CZĘŚĆ III

ŚCIEŻKI POSTĘPOWANIA MAŁOLETniego W PRZYPADKU DOZNAWANIA PRZEZ NIEGO KRZYWDY (procedury interwencyjne w ZS1)

Rodzaj krzywdy

1. Znęcanie się, przemoc fizyczna, słowna, psychiczna stosowane wobec małoletniego

Opis sytuacji:

Ktoś przez DŁUŻSZY CZAS stosuje wobec Ciebie przemoc lub jest agresywny, nęka Cię w różny sposób, znęca się nad Tobą, np. stosuje:

Przemoc fizyczną: atak, napastowanie seksualne, nadużywanie swojej przewagi nad inną osobą, fizyczne zaczepki lub dokuczanie, zmuszanie innej osoby do robienia nieprzyjemnych rzeczy, rzucanie w kogoś przedmiotami.

Przemoc słowną: obelgi, bezpośrednie obrażanie ofiary, plotki i obraźliwe żarty, groźby. Przemoc słowna może być także wymierzona w rodzinę i w przyjaciół ofiary po to, aby jeszcze bardziej jej dokuczyć.

Przemoc psychiczną: poniżanie, wykluczanie/izolacja/milczenie, obraźliwe pisanie na ścianach (np. w toalecie lub na korytarzu), wulgarne gesty, śledzenie/szpiegowanie, obraźliwe SMS-y i MMS-y, wiadomości na forach internetowych lub tzw. „pokojach do czatowania” (które z reguły są anonimowe w odróżnieniu od SMS-ów, pochodzących z konkretnych telefonów); telefony i e-maile (zawierające groźby, poniżające, wulgarne, zastraszające); niszczenie rzeczy należących do ofiary; straszenie; szantażowanie.

Ścieżka postępowania małoletniego

1. Jeśli nie czujesz się bezpiecznie, powiedz o tym wychowawcy. Przedstaw mu sytuację, jeśli masz świadków przemocy stosowanej wobec Ciebie, poinformuj o tym nauczyciela. Poproś o reakcję, wsparcie i pomoc. Poinformuj także rodziców/opiekunów o tym, co Cię spotyka.
2. Pracownik ZS1, do którego się zgłosiłeś, podejmie działania, mające na celu wyjaśnienie zaistniałej sytuacji. Działania te może podjąć we współpracy z rodzicami/opiekunami, jeśli wyrażą oni wolę uczestniczenia w postępowaniu wyjaśniającym.

Działania ZS1:

ZS1, zgodnie ze swoim statutem, bezzwłocznie podejmie działania mające na celu powstrzymanie i wyeliminowanie tego zjawiska. Obowiązkiem każdego pracownika ZS1, który zaobserwował fakt jakiegokolwiek przemocy czy agresji lub został o nim poinformowany jest przerwanie tego zachowania.

3. Po wyjaśnieniu okoliczności i ustaleniu rodzaju zachowań przemocowych wobec Ciebie, wysłuchaniu wyjaśnień ich sprawcy/sprawców przemocy, wychowawca podejmie stosowne, zgodne ze statutem ZS1, działania.

Działania ZS1:

Wobec małoletniego przejawiającego zachowania agresywne stosuje się określone konsekwencje przewidziane w statucie ZS1.

4. Jeśli będziesz potrzebować dodatkowego wsparcia emocjonalnego - poproś o rozmowę z pedagogiem szkolnym lub psychologiem (lub innym nauczycielem, któremu ufasz).

Działania ZS1:

Psycholog szkolny może Ci udzielić pomocy psychologicznej oraz wskazać, jak należy radzić sobie w tego typu sytuacjach. Pomocy tej udzielać Ci może systematycznie, dopóki będzie Ci ona potrzebna.

5. Jeśli sytuacja nie ulegnie zmianie i w dalszym ciągu ktoś będzie się nad Tobą znęcał, ponownie poinformuj o tym wychowawcę oraz swoich rodziców/opiekunów. Wspólnie z wychowawcą i rodzicami/opiekunami możesz też przedstawić sprawę dyrektorowi lub wicedyrektorowi ZS1, który zastosuje kolejne, przewidziane prawem ZS1, konsekwencje wobec sprawcy/sprawców przemocy.

Działania ZS1:

W przypadku poważnego naruszenia nietykalności osobistej dyrektor ZS1 zgłasza sprawę agresji fizycznej na policję w celu wyciągnięcia konsekwencji prawnych wobec agresora.

6. W przypadku ciągłego, uporczywego znęcania się nad Tobą oraz nieskutecznej reakcji ZS1 na działania sprawcy rodzice/opiekunowie mogą zgłosić ten fakt do kuratorium oświaty, które podejmie działanie wyjaśniające.

2. Celowe zniszczenie lub kradzież rzeczy małoletniego

Ktoś (osoba Ci znana lub nieznana) okradł Cię, przywłaszczył sobie rzecz, która należała do Ciebie. Ktoś celowo zniszczył rzeczy należące do Ciebie.

Ścieżka postępowania małoletniego

1. Zgłoś zdarzenie kradzieży lub zniszczenia Twoich rzeczy wychowawcy lub innemu pracownikowi ZS1 - przedstaw mu, kiedy, gdzie i w jakich okolicznościach to się stało. Poinformuj o ewentualnych świadkach zdarzenia.
2. Powiedz o tym zdarzeniu swoim rodzicom/opiekunom.
3. O zaistniałym zdarzeniu możesz opowiedzieć pedagogowi/psychologowi szkolnemu który zgodnie z Twoimi potrzebami, udzieli Ci wsparcia pedagogicznego, psychologicznego lub inną formę pomocy.

Działania ZS1

- *Wychowawca informuje rodziców/opiekunów, pedagoga/psychologa oraz dyrektora ZS1 o zaistniałym zdarzeniu.*
- *Wychowawca przeprowadza rozmowę ze świadkami – jeśli tacy są wskazani.*
- *Jeżeli sprawca celowego zniszczenia lub kradzieży Twojej rzeczy został ustalony lub wskazany, ZS1 informuje o tym jego rodziców; wychowawca i pedagog/psycholog szkolny zgodnie ze statutem ZS1 podejmują działania wyjaśniające zaistniałą sytuację oraz informują o nich i ich wyniku rodziców sprawcy.*
- *ZS1 zgodnie ze swoim statutem stosuje wobec sprawcy czynu środki dyscyplinujące. Zobowiązuje też sprawcę a do oddania Ci skradzionej rzeczy lub w uzgodnieniu z jego rodzicami - do ewentualnego pokrycia kosztów skradzionej lub zniszczonej rzeczy.*
- *Jeśli w wyniku postępowania wyjaśniającego nie jest możliwe ustalenie sprawcy kradzieży, ZS1 poinformuje Twoich rodziców/opiekunów o kradzieży lub zniszczeniu należącej do Ciebie rzeczy oraz przekaze r informację o możliwości zgłoszenia tego faktu policji.*

3. Przemoc domowa stosowana wobec małoletniego

Przemoc domowa – to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające twoje prawa lub dobra osobiste, w szczególności:

- a) narażające Cię na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające twoją godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną – np. namawianie lub zmuszanie Cię przez dorosłego do uczestniczenia w prawnie zabronionych czynnościach seksualnych,
- c) powodujące szkody na Twoim zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące twoje cierpienie,
- d) ograniczające lub pozbawiające Cię dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające Twoją prywatność lub wzbudzające u Ciebie poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia.

Pamiętaj!

Jeżeli dzieje Ci się w domu jakakolwiek krzywda, możesz poinformować o tym pracownika ZS1, do którego masz zaufanie. Podejmie on stosowne, zgodne z zakresem swoich kompetencji działania, mające na celu Twoją ochronę.

Jeśli jednak nauczyciel lub inni pracownicy ZS1 zauważą w Twoim zachowaniu i wyglądzie symptomy i oznaki stosowanej wobec Ciebie przemocy domowej, to mimo że tego nie ujawniłeś, mają obowiązek podjąć chroniące Cię działania i/lub zgłosić to do instytucji, które udzielą Ci zgodnej z prawem pomocy.

Ścieżka postępowania małoletniego

1. Możesz ujawnić wychowawcy lub innemu pracownikowi ZS1, do którego masz zaufanie, że dzieje Ci się krzywda i poprosić go o pomoc w tej trudnej dla Ciebie sytuacji.

Może wystąpić również przypadek, że pracownik ZS1 obserwując Cię, podejrzewa, że jesteś krzywdzony, chociaż mu tego nie zgłosiłeś. W tej sytuacji wychowawca przeprowadza rozmowę z Tobą oraz Twoimi rodzicami/opiekunami, w celu zweryfikowania podejrzeń.

Działania ZS1:

Każdy pracownik ZS1 ma obowiązek troszczyć się o Twoje dobro i bezpieczeństwo i udzieli Ci pomocy, zgodnie ze swoimi kompetencjami.

2. Po uzyskaniu informacji od Ciebie wychowawca podejmie interwencję w Twojej sprawie: wspólnie z pedagogiem/psychologiem zbiorą od Ciebie informacje na temat krzywdy, której doświadczyłeś – ustalą jej formy i okoliczności. Rozmowa z Tobą będzie podstawą do oceny stopnia zagrożenia Twojego bezpieczeństwa.

***Pamiętaj**, że możesz opowiadać o tym, co się wydarzyło, swobodnie - opowiedz o zachowaniu sprawcy i swoich odczuciach. Nie musi być zachowana kolejność wydarzeń. Wychowawca i pedagog/psycholog dadzą Ci czas na wypowiedzenie się i nie będą Cię korygować. Żeby uzyskać jak najwięcej informacji, mogą Ci zadać dodatkowe pytania.*

Działania ZS1:

W przypadku uzyskania informacji o krzywdzeniu Ciebie lub potwierdzenia się podejrzeń, że jesteś krzywdzony, wychowawca zgłasza problem psychologowi szkolnemu pedagogowi i pielęgniarce (w przypadku zagrożenia Twego zdrowia lub życia). Pedagog szkolny/psycholog, po dokładnym rozpoznaniu sprawy, dokonuje oceny zdarzeń i zawiadamia o nich dyrektora ZS1.

3. Porozmawiaj też o swojej sytuacji, o tym, co czujesz i przeżywasz z psychologiem szkolnym lub/i pedagogiem. Udzielą Ci oni wsparcia w tej trudnej dla Ciebie sytuacji oraz uwzględniając Twoje potrzeby, wspólnie z rodzicami zaplanują działania, które zapewnią Ci ochronę przed krzywdzeniem.

Działania ZS1:

Wspólnie z Twoimi rodzicami (lub jednym z nich, tym, który Cię nie krzywdzi) pedagog/psycholog wraz z wychowawcą planują konkretne działania zapewniające Ci ochronę.

ZS1 zapewni Ci opiekę i pomoc psychologiczną. Może także skierować Cię na terapię psychologiczną, gdy będziesz potrzebować długotrwałego i profesjonalnego wsparcia psychicznego.

Uwaga!

- *Gdyby zaplanowane przez ZS1 działania nie były wystarczające do zapewnienia Ci pomocy, której potrzebujesz, psycholog/pedagog szkolny nawiązuje współpracę z instytucjami pomocowymi, np. dzielnicowym, specjalistą ds. nieletnich, pracownikiem socjalnym.*
- *W sprawach trudnych lub związanych z popełnieniem przestępstwa, pedagog/psycholog powiadamia specjalistę ds. nieletnich oraz sąd rodzinny.*
- *W sytuacjach bezpośrednio zagrażających Twojemu zdrowiu lub życiu, psycholog/pedagog powiadamia policję lub prokuraturę rejonową.*

Pamiętaj!

Każde zachowanie o charakterze przemocowym, również seksualnym, wobec osoby małoletniej jest przestępstwem. ZS1 ma obowiązek zgłosić sprawę wykorzystywania seksualnego osoby małoletniej na policję.

Sposób postępowania w sytuacji krzywdzenia małoletnich określa procedura „Niebieskie Karty” – polega ona na podejmowaniu interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się wg ustalonych zasad prawnych.

Do wszczęcia procedury „Niebieskie karty” nie jest konieczna pewność występowania przemocy, wystarczy jej uzasadnione podejrzenie.

Rodzaj krzywdy

4. Nierówne traktowanie – dyskryminacja ucznia/wychowanka małoletniego

Dyskryminacja to nierówne, gorsze traktowanie kogoś ze względu na jakąś cechę. Powodem dyskryminacji są najczęściej: płeć, wiek, rasa, niepełnosprawność, orientacja seksualna, cechy fizyczne, religia, przynależność do grupy etnicznej, narodowej lub społeczno-kulturowej, przekonania polityczne lub inne przekonania, a także status materialny i pochodzenie społeczne. Przejawy dyskryminacji w ZS1:

Ktoś wyśmiewa się, drwi, szydzi, prześladuje Cię z powodu Twojego wyglądu, zachowania, poglądów, pochodzenia, statusu materialnego, płci, orientacji seksualnej lub z jakiegokolwiek innej przyczyny.

Ścieżka postępowania małoletniego

1. Porozmawiaj z pracownikiem ZS1 któremu ufasz - opowiedz szczerze o tym, czego, z jakiego powodu i od kogo doświadczyłeś. To trudna dla Ciebie sytuacja, więc nie obawiaj się poprosić nauczyciela o pomoc i interwencję w tej sprawie.
2. Poinformuj także swoich rodziców o całej sytuacji, przedstaw im wszystkie okoliczności zdarzenia.
3. Zasięgnij porady szkolnego psychologa lub pedagoga – opowiedz mu o swoich obawach, przeżyciach i odczuciach. Psycholog szkolny lub/i pedagog zgodnie z Twoimi potrzebami udzieli Ci pomocy pedagogiczno-psychologicznej.
4. Twoi rodzice/opiekunowie i Ty możecie zwrócić się o pomoc także do organizacji pozarządowych zajmujących się problematyką praw dziecka/ praw człowieka.
5. W przypadku nieotrzymania pomocy ze strony ZS1, Twoi rodzice/opiekunowie mogą zgłosić sprawę do właściwego kuratorium oświaty i następnie do Rzecznika Praw Obywatelskich lub Rzecznika Praw Dziecka.

Działania ZS1

- ZS1 powinna zapewnić małoletnim możliwości rozwoju w bezpiecznej atmosferze, wolnej od jakiegokolwiek dyskryminacji, dlatego też jest zobowiązana do działań antydyskryminacyjnych.
- Wychowawca i psycholog/pedagog szkolny podejmują działania wyjaśniające okoliczności zdarzenia, zmierzające do określenia jego znaczenia dla Ciebie oraz ustalenia sprawcy/sprawców. Informują o zdarzeniu dyrektora ZS1.
- Po ustaleniu sprawców poinformują o tym ich rodziców/opiekunów.
- ZS1 po wysłuchaniu sprawcy, uwzględniając wagę czynu oraz motywację sprawcy do popełnienia takiego czynu, zastosuje określone w statucie środki dyscyplinujące sprawcę. Poinformuje o nich rodziców/opiekunów sprawcy.

Rodzaj krzywdy

5. Stosowanie wobec małoletniego cyberprzemocy

Cyberprzemoc ma miejsce wtedy, gdy doświadczyłeś przemocy w sieci w jakiegokolwiek formie - nękania, straszenia, szantażowania z użyciem sieci, publikowania lub rozsyłania ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów z użyciem sieci oraz gdy ktoś podszywa się w sieci pod Ciebie wbrew Twojej woli.

Ścieżka postępowania małoletniego

1. Postaraj się zabezpieczyć dowody przemocy w sieci stosowanej wobec Ciebie.
2. Zgłoś ten fakt wychowawcy.

Działania ZS1:

Pracownik ZS1 wysłucha Cię, przeanalizuje dowody, które dostarczysz. Jeśli będziesz mieć kłopot z zabezpieczeniem dowodów w sieci, poprosi o pomoc specjalistę.

3. Jeśli masz świadków doświadczanej przez Ciebie cyberprzemocy, powiedz o nich pracownikowi ZS1. Identyfikacja sprawcy często jest możliwa dzięki zebranym materiałom – wynikom rozmów z osobą zgłaszającą, z ofiarą cyberprzemocy, analizie zebranych dowodów z sieci.
4. Wychowawca wspólnie z Tobą oceni, czy zdarzenie wyczerpuje znamiona cyberprzemocy, czy jest np. niezbyt udanym żartem.

Działania ZS1:

Po dokonaniu analizy dowodów i ustaleniu okoliczności cyberprzemocy wychowawca podejmie działania mające na celu ustalenie sprawcy cyberprzemocy.

Wobec sprawcy cyberprzemocy będą zastosowane określone w statucie ZS1 środki dyscyplinujące.

5. Wychowawca może też o zaistniałym zdarzeniu cyberprzemocy poinformować Twoich rodziców/opiekunów lub nawet policję – decyzję w tej sprawie podejmie wspólnie z Tobą, rodzicami/opiekunami i dyrektorem ZS1.

Działania ZS1:

Wystąpienie cyberprzemocy nie jest jednoznaczne z koniecznością zaangażowania policji i sądu rodzinnego. ZS1 powinien powiadomić odpowiednie służby, gdy wykorzysta wszystkie dostępne środki wychowawcze, a ich zastosowanie nie przynosi pożądanych rezultatów (np. nie ma zmian postawy małoletniego – sprawcy cyberprzemocy).

6. Jeśli będziesz potrzebować dodatkowego wsparcia emocjonalnego - poproś o rozmowę z psychologiem szkolnym lub pedagogiem (lub innym nauczycielem, któremu ufasz).

Pamiętaj:

- że nie jesteś winien/winna zaistniałej sytuacji i nikt nie ma prawa zachowywać się wobec Ciebie w ten sposób;
- że pomoc, którą otrzymasz ze strony grona pedagogicznego, nie kończy się w momencie zakończenia procedur ustalenia sprawy i zastosowania wobec niego środków dyscyplinujących. Nauczyciele będą w sposób szczególny czuwać nad Twoim bezpieczeństwem i zwracać uwagę, czy nie są podejmowane wobec Ciebie dalsze działania przemocowe. Będą Ci również pomagać w radzeniu sobie z tą trudną dla Ciebie sytuacją.

Rodzaj krzywdy

6. Zagrożenie bezpieczeństwa małoletniego w wyniku sekstingu

Seksting polega na wysyłaniu innym osobom przez Internet lub telefon swoich intymnych zdjęć lub filmów. Jest to niebezpieczne zjawisko, ponieważ raz wysłane treści mogą zostać zapisane i użyte w dowolny sposób. Mogą też trafić w ręce niepowołanych osób i stają się narzędziem cyberprzemocy: szantażu czy zastraszania osoby, która się na nich znajduje. Mogą zostać przesłane innym osobom bez zgody osoby, która się na nich znajduje.

Rodzaje sekstingu

1. Wymiana materiałów o charakterze seksualnym następuje tylko w ramach związku między dwojgiem rówieśników. Materiały nie uległy rozprzestrzenieniu dalej.
2. Materiały o charakterze seksualnym zostały rozesłane większej liczbie osób, jednak nie dochodzi do cyberprzemocy na tym tle. Młodzież traktuje materiał jako formę wyrażenia siebie.

3. Materiały zostały rozesłane większej liczbie osób w celu upokorzenia osoby na nich zaprezentowanej lub zostają rozpowszechnione omyłkowo, jednak są zastosowane jako narzędzie cyberprzemocy.

Ścieżka postępowania małoletniego

Jeśli Ty i/lub Twoi rodzice/opiekunowie uznają, że jesteś ofiarą sekstingu:

1. Opowiedz o nim dokładnie rodzicom/opiekunom, wychowawcy lub innemu pracownikowi ZS1, któremu ufasz.
2. Zbierz i zabezpiecz dowody dostępne w formie elektronicznej - przesyłane zdjęcia, zrzuty ekranów portali, w których opublikowano zdjęcia. Dzięki nim możliwa będzie identyfikacja sprawcy. Ponieważ seksting jest karalny, skrupulatność i wiarygodność dokumentacji ma duże znaczenie.
3. Przekaż zebrane materiały wychowawcy.

Działania ZS1:

- *W ZS1 zostanie przeprowadzona analiza dowodów o raz postępowanie mające na celu ustalenie sprawcy. Jeżeli niektóre z tego typu materiałów rozesłanych do większej liczby osób zostaną uznane za pornograficzne, dyrektor ZS1 ma obowiązek zgłoszenia incydentu na policję.*
  - *Psycholog szkolny lub/i pedagog biorąc pod uwagę Twoje dobro, poinformują o zdarzeniu Twoich rodziców/opiekunów.*
  - *Jeżeli celem sprawcy było upokorzenie Ciebie, sprawca/sprawcy zostaną wezwani do dyrekcji ZS1. Przedstawione zostaną sprawcom dowody, okoliczności zdarzenia, konsekwencje, jakimi skutkuje takie zachowanie. Wobec sprawcy zostaną zastosowane środki dyscyplinujące, określone w statucie ZS1.*
4. W sytuacji każdego rodzaju sekstingu zostaniesz otoczony przez ZS1 opieką psychologiczno-pedagogiczną. Rozmowa na temat samego zdarzenia czy identyfikacji potencjalnego sprawcy będzie realizowana w warunkach komfortu psychicznego dla Ciebie – ofiary sekstingu, z szacunkiem dla Twojej indywidualności i przeżytego stresu.
  5. Jeżeli Ty i Twoi rodzice/opiekunowie uznacie, że pomoc ZS1 jest niewystarczająca, możecie poprosić psychologa/pedagoga szkolnego o podjęcie decyzji o skierowaniu Ciebie do placówki specjalistycznej na terapię psychologiczną.

7. Wysyłanie małoletniemu w Internecie treści szkodliwych, nielegalnych i niepożądanych

Są to treści, które mogą wywołać u Ciebie negatywne emocje i które promują czy też po prostu przedstawiają niebezpieczne albo niezgodne z prawem zachowania.

Ścieżka postępowania małoletniego

Jeżeli ktoś wysłał Ci w Internecie treści nawołujące do samookaleczeń, samobójstw, zachowań szkodliwych dla zdrowia, treści dyskryminacyjne, promujące wrogość, nienawiść, treści pornograficzne dostępne bez żadnego ostrzeżenia, fake newsy - fałszywe wiadomości:

1. Zgłoś ten fakt rodzicom oraz wychowawcy lub psychologowi/pedagogowi szkolnemu (albo innemu pracownikowi ZS1, któremu ufasz).
2. W miarę swoich możliwości i umiejętności zabezpiecz dowody. Skorzystaj z pomocy rodziców/opiekunów i pracowników ZS1. Jeśli masz świadków zdarzenia, poinformuj o nich wychowawcę.

Zabezpieczenie dowodów jest przede wszystkim zadaniem Twoich rodziców/opiekunów, w czynnościach tych może wspomagać ich przedstawiciel ZS1 posiadający odpowiednie kompetencje techniczne. Dowody odgrywają kluczowe znaczenie w identyfikacji sprawców.

Działania ZS1:

- ZS1 powiadomi Twoich rodziców/opiekunów o zaistniałym zdarzeniu.
- We współpracy z nimi, po dokonaniu analizy dowodów szkoła ustali okoliczności uzyskania przez Ciebie dostępu do szkodliwych treści.
- Jeżeli treści można bezpośrednio powiązać z małoletnimi danej szkoły, ZS1 podejmie zgodne z jej statutem działania mające na celu ustalenie sprawcy.

Pamiętaj, że sprawcą jest osoba, która udostępniła szkodliwe treści lub twórca tych treści.

- Po ustaleniu sprawcy zostanie przeprowadzona rozmowa z nim oraz jego rodzicami/opiekunami. W trakcie rozmowy sprawcy zostanie uświadomiona szkodliwość prowadzonych przez niego działań.
- ZS1 zastosuje wobec sprawcy ustalone w statucie środki dyscyplinujące.
- Jeżeli treści nie można bezpośrednio powiązać z uczniami danej szkoły, ZS1 zgłosi incydent na policję oraz do serwisu Dyżurnet.

- *Jeżeli upowszechniane treści naruszają obowiązujące prawo, ZS1 złoży zawiadomienie na policję.*
3. Kontakt z treściami szkodliwymi lub niebezpiecznymi może wywołać u Ciebie duży stres i frustrację. Skontaktuj się z psychologiem lub pedagogiem szkolnym i opowiedz mu, co czujesz – skorzystaj z ich pomocy.

Działania ZS1:

- *Uzgodni z twoimi rodzicami podejmowane działania i formy wsparcia Ciebie.*
- *Zapewni Ci pomoc psychologa lub pedagoga szkolnego.*
- *Jeżeli pomoc udzielona przez szkołę okaże się niewystarczająca, w porozumieniu z Twoimi rodzicami może Cię skierować na specjalistyczną terapię.*

Rodzaj krzywdy

8. Nawiązywanie przez małoletniego niebezpiecznych kontaktów w Internecie

W przypadkach niebezpiecznych kontaktów inicjowanych w Internecie może dochodzić do zagrożenia twojego życia i zdrowia, a także szantażu i przymusu realizacji czynności seksualnych.

Ścieżka postępowania małoletniego

Jeśli Twoi rodzice/opiekunowie zgłoszą w ZS1 taki problem związany z Tobą lub zrobisz to Ty sam:

1. Opowiedz o nim dokładnie rodzicom/opiekunom, wychowawcy lub innemu pracownikowi ZS1, któremu ufasz.
2. Zbierz dowody dostępne w formie elektronicznej (zapisy rozmów w komunikatorach, na portalach społecznościowych; zrzuty ekranowe, zdjęcia, wiadomości e-mail). Zabezpiecz te dowody – możesz skorzystać z pomocy pracownika ZS1, którego wskaże Ci wychowawca.
3. Przekaż dowody wychowawcy i rodzicom/opiekunom. Od chwili przekazania przez Ciebie i rodziców/opiekunów dowodów ZS1, to ona we współpracy z rodzicami/opiekunami zgłasza sprawę policji w celu ustalenia sprawcy. I to policja prowadzi dalsze dochodzenie w Twojej sprawie.

W przypadkach naruszenia prawa – szczególnie w przypadku uwiedzenia dziecka do lat 15, ZS1 ma obowiązek powiadomienia policji lub sądu rodzinnego.

Uwaga!

Nie podejmuj samodzielnych działań w celu dotarcia do sprawcy – to zadanie policji. Nie próbuj bezpośrednio kontaktować się ze sprawcą.

Działania ZS1 i rodziców/opiekunów:

- Wychowawca we współpracy z Twoimi rodzicami/opiekunami powiadomi o zdarzeniu dyrektora ZS1 i pedagoga/psychologa szkolnego.*
  - ZS1 i rodzic/opiekunowie bezzwłocznie zawiadomią policję o wystąpieniu zdarzenia. Przekażą policji dowody oraz wszelkie uzyskane informacje o sprawcy.*
4. Jeżeli potrzebujesz pomocy i wsparcia po ujawnieniu zdarzenia, zwróć się o pomoc do pedagoga szkolnego lub/i psychologa.

Działania ZS1:

- ZS1 wszelkie działania pomocowe wobec Ciebie, stosownie do twoich potrzeb uzgodni z Twoimi rodzicami/opiekunami.*
- ZS1 obejmie Cię opieką psychologiczną i pedagogiczną. Jeśli będziesz potrzebować dalszej pomocy, W uzgodnieniu z rodzicami/opiekunami, ZS1 może Cię skierować na terapię do placówki specjalistycznej opieki psychologicznej.*

CZĘŚĆ IV

MATERIAŁY POMOCNICZE

Prawa Dziecka, wykaz telefonów i adresów mailowych do instytucji pomocowych

Prawa dziecka – co musicie o nich wiedzieć?

W Polsce najważniejszymi aktami prawnymi, gwarantującymi prawa dziecka, są: Konstytucja RP, Konwencja o prawach dziecka i Ustawa o Rzeczniku Praw Dziecka.

Źródłem praw dziecka jest godność człowieka, zwana również człowieczeństwem. W Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zapisana jest ona w art. 30:

„Przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela. Jest ona nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych”.

Z godności wywodzą się dwie zasady: wolność i równość, które są podstawą wszystkich praw człowieka. **Wolność** oznacza to, że człowiek nie jest własnością kogokolwiek, posiada wolną wolę, może samodzielnie podejmować decyzje i świadomie ponosić za nie odpowiedzialność (dziecko uczy się tego w trakcie dojrzewania). **Równość** oznacza, że każde dziecko ma takie same prawa i ma być tak samo traktowane przez wszystkich bez jakiegokolwiek dyskryminacji.

Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka – każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją. Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych (Art. 72. Konstytucji RP).

Każdemu dziecku przysługują prawa dziecka tak, jak każdemu dorosłemu prawa człowieka. Praw tych nikt nie może dziecka pozbawić. Prawa dziecka są więc naturalną konsekwencją praw człowieka.

Doprecyzowanie praw dziecka wynika z potrzeby dania dzieciom dodatkowej ochrony przed dorosłymi – dziecko ze swej natury jest słabsze od nich. Taką ochronę dają dzieciom ich prawa zapisane w Konwencji o Prawach Dziecka, którą przyjęło Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 20 listopada 1989 r. Polska podpisała Konwencję o Prawach Dziecka 7 czerwca 1991 roku i od tego momentu jej przepisy, zobowiązujące państwo do przestrzegania praw dziecka, obowiązują także w naszym kraju.

Prawa dziecka istnieją po to, aby Was chronić, aby zapewnić Wam zdrowie i bezpieczeństwo. Jeśli wszyscy szanowaliby prawa dziecka, każde dziecko byłoby odpowiednio

traktowane. Niestety, nie zawsze tak jest. W każdym kraju są dzieci, których prawa są łamane. Dzieci bywają krzywdzone, wykorzystywane czy zastraszone.

Konwencja Praw Dziecka zakłada, że należy się Wam szczególna opieka i ochrona, bo nie zawsze jesteście w stanie należycie zadbać o swoje bezpieczeństwo.

Gdy znacie swoje prawa, możecie łatwiej obronić się przed przemocą, krzywdzeniem, dyskryminacją, której doświadczacie ze strony rówieśników i dorosłych. Bo wiecie, że macie prawo do ochrony swojego zdrowia i bezpieczeństwa oraz że są instytucje, które powinny Wam pomóc. Dlatego dzieci na całym świecie, podobnie jak dorośli, mają zapewnione swoje prawa, czyli obowiązujące reguły postępowania, które mają Was chronić przed wszelką krzywdą. Zamierzeniem twórców Konwencji Praw Dziecka było kierowanie się zawsze Waszym dobrem oraz traktowanie wszystkich dzieci jako równych wobec prawa, niezależnie od pochodzenia, koloru skóry czy wyznania.

Warto, abyście zapamiętali, że:

- Prawa dziecka dotyczą każdego dziecka, czyli osoby poniżej 18. roku życia.
- Nie musicie nic zrobić, aby otrzymać prawa.
- Prawa dziecka macie zawsze i nikt nie może wam ich odebrać.
- Wszystkie prawa dziecka są równie ważne. Nie ma praw mniej lub bardziej ważnych od innych.
- Prawa dziecka dotyczą różnych dziedzin waszego życia, np. macie prawo do:
  - ✓ znajomości swoich praw oraz powoływania się na nie w różnych sytuacjach, a także do ich poszanowania przez innych,
  - ✓ do swobody myśli, sumienia i wyznania,
  - ✓ do prywatności i tajemnicy korespondencji
  - ✓ do nauki i informacji
  - ✓ do wypoczynku i czasu wolnego
  - ✓ do opieki zdrowotnej
  - ✓ do wychowania przez rodziców
  - ✓ prawo do ochrony przed wykorzystywaniem, przemocą i poniżaniem
  - ✓ prawo do własnej tożsamości, które oznacza, że macie prawo do imienia, nazwiska i obywatelstwa i znajomości swego pochodzenia
  - ✓ prawo do wyrażania własnych poglądów.
- Za ochronę Waszych praw odpowiada państwo.

Ze swoimi prawami macie do czynienia każdego dnia w różnych sytuacjach. Jeśli np. gracie w piłkę po lekcjach, to realizujecie wasze prawo do zabawy; jeśli idziecie do kina z koleżankami – realizujecie prawo do spotykania się z innymi i wykorzystywania czasu wolnego; gdy kładziecie się spać – korzystacie z prawa do odpoczynku; gdy np. złamiecie nogę – korzystacie z prawa do opieki zdrowotnej.

Prawa kojarzyć się mogą ze swobodą decydowania o wszystkim, co Was dotyczy. Jednak prawa mają też swoje ograniczenia, które wynikają z faktu, że:

- inni też mają takie same prawa i egzekwując swoje prawa, nie możecie naruszać praw innych osób,
- poza przyznanymi Wam prawami macie nałożone przez rodziców i szkołę (czyli państwo) pewne obowiązki, które powinniście wypełniać.

Jak widzicie, Wasze prawa wiążą się więc równocześnie z pewnymi ograniczeniami i obowiązkami, które zostały na Was nałożone. Wynika z nich na przykład, że:

- nie możecie spać w domu cały dzień i nie pójść do szkoły, bo Wam się nie chce;
- nie możecie chodzić tylko na te lekcje, które lubicie;
- nie macie prawa do robienia zdjęć lub filmików koleżance lub koledze bez ich zgody;
- nie macie prawa do złośliwego komentowania ubioru lub zachowania kolegi czy koleżanki.

Podstawę korzystania z danych Wam praw stanowi zatem umiejętność świadomego z nich korzystania.

Najważniejsze prawa dziecka

OCHRONA PRZED PRZEMOCĄ I WYKORZYSTYWANIEM

❖ Prawo do ochrony przed wykorzystywaniem, przemocą i poniżaniem

- Macie prawo do życia bez wyzyskiwania i wykorzystywania, nikt nie może was siłą zmuszać do zrobienia niczego, a zwłaszcza czegoś złego. Nikt też nie może zmuszać Was do pracy ponad siły ani wykorzystywać zarobkowo w inny sposób.
- Macie prawo do ochrony przed przemocą fizyczną, psychiczną i zaniedbaniem. Nikt nie ma prawa Was bić, prześladować i wykorzystywać w celach seksualnych. Macie prawo do ochrony przed wszystkimi formami wykorzystywania seksualnego. Nikt nie ma prawa dotykać Was w sposób, którego sobie nie życzyście i nakłaniać lub zmuszać Was do kontaktów seksualnych.
- Nikt nie ma prawa angażować Was w produkcję narkotyków i handel nimi ani zmuszać czy namawiać do ich zażywania. Policja, nauczyciele i inne służby mają za zadanie chronić Was przed dostępem do nich.

Przykłady:

- ✓ *Nie możecie więc zmuszać koleżanki w jakikolwiek sposób, aby dała wam odpisać zadanie domowe.*
- ✓ *Nie możecie zmuszać kolegi do wagarów, zapalenia papierosa, wypicia alkoholu lub zażycia narkotyku.*
- ✓ *Nie możecie nikogo uderzyć ani wyśmiewać się z jego wyglądu czy zachowania.*

A czy rodzice mają prawo nałożyć na Was obowiązki domowe, np. zrobienie zakupów, wynoszenie śmieci, sprzątnięcie swojego pokoju?

Tak, ponieważ rodzice wychowują was wg pewnych zasad. Uczą porządku, przydzielają różne zadania do wykonania. Uczą was w ten sposób odpowiedzialności. To przejaw troski o Wasze przyszłe życie.

- **Macie prawo do życia bez przemocy i poniżania. Nikt nie może Was bić ani znęcać się nad Wami w inny sposób. Macie też prawo do szukania wszelkiej pomocy, zawsze, gdy jesteście krzywdzeni.**

Komentarz:

Nikt (kolega, koleżanka lub dorosły) nie ma prawa Was uderzyć, wyzywać lub poniżyć w jakikolwiek inny sposób. Nikt nie ma też prawa wyśmiewać się z czyjegoś wyglądu czy zachowania.

Prawo do ochrony przed przemocą oznacza, że bicie i poniżanie, znęcanie się, okrutne i poniżające traktowanie są niedopuszczalne i karalne.

EDUKACJA I ODPOCZYNEK

❖ Prawo do nauki i informacji

Macie prawo do nauki i dostępu do informacji, ale także prawo do czasu wolnego – wypoczynku zabawy czy korzystania z zajęć rekreacyjnych.

Wasze prawo do nauki polega na tym, że jesteście uprawnieni do korzystania z bezpłatnej edukacji, bo państwo gwarantuje każdemu z Was bezpłatny dostęp do szkoły. Możecie również wybrać szkołę prywatną lub społeczną, która jest płatna. Jednocześnie jednak macie obowiązek chodzenia do szkoły. Prawo do nauki daje Wam możliwość dokonania określonego wyboru.

Komentarz:

Mowa jest o tym w Konwencji o Prawach Dziecka (art.17) – „Masz prawo do uzyskiwania informacji z różnorodnych źródeł. Gazety, książki, radio, telewizja, internet i wszelkie inne

media skierowane do dzieci powinny dostarczać Ci takie informacje, które są zrozumiałe i nie wyrządzają Ci krzywdy.”

Edukacja powinna rozwijać Wasze zdolności i umiejętności. Powinna także uczyć tolerancji i szacunku dla praw człowieka, rodziców oraz kultury i kraju, z którego pochodzicie. Poprzez odpowiednią edukację powinniście uczyć się także jak chronić środowisko naturalne.

Macie prawo uczyć się i zdobywać informacje, czytając gazety, książki, oglądając telewizję i korzystając z Internetu. Jednak nauczyciele i rodzice powinni dbać o Wasze bezpieczeństwo. Surfowanie po necie bywa naprawdę niebezpieczne.

❖ Prawo do odpoczynku i wolnego czasu

Chodzi o to, abyście na przykład w szkole mieli przerwy, ferie i wakacje i żeby zajęcia nie trwały cały dzień.

Przykłady:

- *Czy koleżanka która zaprosiła na swoje urodziny tylko część Waszej klasy, naruszyła takim zachowaniem czyjeś prawo?*

Komentarz:

Nie, bo ma ona prawo organizować sobie czas wolny i spotykać się z kim chce.

- *Czy nauczyciel, który przedłużył lekcję na czas całej przerwy, naruszył Wasze prawo do odpoczynku?*

Komentarz:

Tak, przerwa ma Wam zapewnić odpoczynek przed kolejną lekcją.

PRAWO DO WYCHOWANIA W RODZINIE

Macie prawo do wychowania w rodzinie, a rodzice zawsze powinni kierować się Waszym dobrem. Nawet, gdy rodzice nie są razem i mieszkają osobno, macie prawo do kontaktu z każdym z nich, chyba że to byłoby dla Was szkodliwe. Macie też prawo mieszkać ze swoimi rodzicami, chyba że nie byłoby to dla Was dobre, np. jesteście krzywdzeni.

PRYWATNOŚĆ

❖ Prawo do prywatności

Nikt nie może w sposób arbitralny i bezprawny ingerować w sferę życia prywatnego, rodzinnego lub domowego dziecka czy w jego korespondencję. Nikt nie ma prawa ponizać

i ośmieszać dziecka ani wtrącać się do jego osobistych spraw, czytać listów, maili, smsów czy pamiętników – chyba że w uzasadnionych sytuacjach sąd zadecyduje inaczej.

Macie prawo do tajemnicy korespondencji, prywatności i swobody wypowiedzi. Prawo do prywatności oznacza, że możecie dysponować własnymi rzeczami, nikomu nie wolno bez powodów wkraczać w Wasze sprawy osobiste i rodzinne.

Prawa dzieci podlegają pewnym ograniczeniom, ale tylko w sytuacji, gdy chodzi o Wasze dobro i bezpieczeństwo.

Przykład:

Podczas zabawy, zabieracie telefon swojemu koledze i czytacie jego smsy. Czy uważacie to za zabawny żart czy naruszenie jego prawa?

Komentarz:

Oczywiście naruszyliście tu prawo Waszego kolegi do prywatności, bo nikt nie ma prawa do ingerencji w waszą prywatność, chyba że robi to ze względu na wasze dobro. Artykuł 16 Konwencji o Prawach Dziecka wskazuje: Nikt nie ma prawa do ingerencji w Twoją prywatność, chyba że robi to ze względu na dobro Twoje lub Twoich bliskich.

WYRAŻANIE WŁASNYCH POGLĄDÓW, SWOBODA MYŚLI, SUMIENIA I WYZNANIA

❖ Prawo do swobodnego wyrażania własnych poglądów we wszystkich sprawach dotyczących dziecka

Prawo do wyrażania własnych poglądów oznacza, że w ważnych dotyczących Was sprawach możecie wygłaszać swoje zdanie, opinie, własną wolę.

Komentarz:

Prawo to oznacza też, że nie możecie się z nikogo wyśmiewać, szydzić z jego wyglądu, zachowania, itp. Jeśli to zrobicie, naruszyacie prawo kolegi/koleżanki do ochrony przed poniżaniem i dyskryminacją.

Artykuł 12 Konwencji o Prawach Dziecka stanowi, że macie prawo wypowiadać swoje zdanie w sprawach, które Was dotyczą, a dorośli powinni was wysłuchać i wziąć je pod uwagę. Nawet w postępowaniu przed sądem.

❖ Prawo do swobody myśli, sumienia i wyznania

Swoboda wyrażania wyznawanej religii lub przekonań może podlegać tylko takim ograniczeniom, które są przewidziane prawem i są konieczne do ochrony bezpieczeństwa narodowego i porządku publicznego, zdrowia lub moralności społecznej bądź podstawowych praw i wolności innych osób.

W realizacji tego prawa ochrona praw dziecka oraz praw rodziców wzajemnie się przenikają. Oznacza to, że macie przyznane prawo do wolności sumienia i wyznania, jednak możecie z niego korzystać pod władzą rodzicielską. Oznacza to, że rodzice mogą Was wychowywać zgodnie ze swoimi przekonaniem w sprawach religii.

Przykład:

Uczniowie niepełnoletni nie mogą sami decydować o udziale w lekcjach religii. Prawo do decydowania o wychowaniu religijnym dzieci Konstytucja i Kodeks rodzinny i opiekuńczy daje rodzicom.

Religia i etyka nie są dla ucznia przedmiotami obowiązkowymi, udział w nich jest dobrowolny. Uczeń może uczestniczyć w zajęciach z religii, z etyki, z obu przedmiotów, może też nie wybrać żadnego z nich.

OPIEKA, POMOC PAŃSTWA I OCHRONA DZIECKA PRZEZ PAŃSTWO

❖ Prawo do specjalnej ochrony i pomocy ze strony państwa

Gdy znajdujecie się w sytuacji, gdy zostańcie czasowo lub na stałe swego środowiska rodzinnego lub gdy ze względu na swoje dobro nie możecie pozostać w tym środowisku, państwo musi zapewnić Wam opiekę, m.in.: umieszczenie w rodzinie zastępczej, adopcję lub – gdy jest to niezbędne – umieszczenie w odpowiedniej instytucji powołanej do opieki nad dziećmi.

❖ Prawo do zachowania godności, szczególnie dziecka psychicznie lub fizycznie niepełnosprawnego

Dziecko niepełnosprawne powinno mieć zapewnioną pełnię normalnego życia w warunkach gwarantujących mu godność, umożliwiających osiągnięcie niezależności oraz ułatwiających aktywne uczestnictwo dziecka w życiu społeczeństwa.

Przysługuje Wam zatem prawo do pełnego dostępu do dóbr i usług oraz wszechstronnej rehabilitacji, prawo do nauki, pomocy psychologiczno-pedagogicznej i innych gwarancji i zabezpieczeń społecznych.

❖ Prawo do ochrony zdrowia i opieki medycznej

Oznacza to, że macie prawo do jak najwyższego poziomu zdrowia i udogodnień przy leczeniu chorób oraz profilaktyki i rehabilitacji zdrowotnej oraz nie możecie zostać pozbawieni dostępu do tego rodzaju opieki zdrowotnej.

❖ Prawo do otrzymywania pomocy i wsparcia od państwa, jeśli Ty i Twoja rodzina jesteście w trudnej sytuacji życiowej i materialnej.

Państwo powinno wspierać rodziny, których nie stać na zapewnienie dzieciom odpowiedniego poziomu życia.

❖ Prawo do ochrony przed konfliktem zbrojnym

Jeśli nie ukończyliście 15 lat, nie możecie być rekrutowani do wojska i brać bezpośredniego udziału w konflikcie zbrojnym.

❖ Prawo do ochrony w procesie karnym

Jeżeli złamaliście prawo, nie powinniście przebywać w więzieniu z dorosłymi. Macie prawo utrzymywać kontakt ze swoją rodziną oraz prawo do pomocy prawnej lub innej np. psychologa. Macie prawo zgłaszać sytuacje, w których jesteście źle traktowani. Jeśli złamiecie prawo, powinniście uzyskać pomoc prawną i być właściwie traktowani przez system sprawiedliwości

ZNAJOMOŚĆ SWOICH PRAW I PRAWO POWOŁYWANIA SIĘ NA NIE

Wszystkie dzieci mają takie same prawa.

Nie ma gorszych ani lepszych dzieci – każde dziecko takie same prawa jak wszyscy. Wszystkie dzieci są równe wobec prawa i nikogo nie można dyskryminować bez względu na to kim jest, gdzie mieszka, czym zajmują się jego rodzice, jakim mówi językiem, jaką wyznaje religię, jakiej jest płci, czy jest w pełni sprawny, czy też nie, czy jest bogaty, czy biedny.

Komentarz:

Macie prawo do tego, aby każdy Wasze prawa szanował, ale również Wy musicie szanować prawa innych. Macie prawo do bycia takimi, jakimi jesteście, nawet gdy różnicie się od innych. Wasze prawa w żaden sposób nie powinny jednak ograniczać praw innych osób.

Macie prawo znać swoje prawa! Państwo powinno zadbać, aby prawa dziecka zawarte w Konwencji Praw Dziecka były znane zarówno wśród dzieci, jak i dorosłych. O prawach dziecka uczycie się np. w szkole. Artykuły 43-54 Konwencji dotyczą tego, jak dorośli i państwo powinni współpracować, aby Wasze prawa były przestrzegane i chronione.

Gdzie można się poskarżyć, gdy Wasze prawa są łamane?

Jeśli znacie kogoś, kto potrzebuje pomocy lub sami znajdujecie się w trudnej sytuacji, możecie zwrócić się o pomoc do rodziców, wychowawcy klasy, pedagoga/psychologa szkolnego czy dyrektora ZS1, zgodnie ze ścieżką postępowania opisaną w „Standardach ochrony małoletnich”.

Możecie też skontaktować się z policją (numer 112) oraz instytucjami niosącymi pomoc dzieciom. Oto jedne z nich:

116111 – Telefon zaufania dla dzieci i młodzieży;

800121212 – Dziecięcy telefon zaufania, prowadzony przez Rzecznika Praw Dziecka.